

مهارت های حل اختلاف میان زوجین از منظر اسلام

نازنین رستمی^۱

^۱ طلبه حوزه حضرت نرجس یزدانشهر Nazaninirostamiii1380@gmil.com

چکیده:

اختلافات بین زوجین موضوعی است که اجتناب ناپذیر است و در روابط زوجین احتمال بیشتری دارد زیرا مدت بیشتری نسبت به سایر افراد در کنار هم هستند و وجود اختلاف نظر میان آنها امری رفع مشکلات و پیشگیری آن از یک سری مهارتها استفاده کرد در این مقاله زمینه های اختلاف در روابط زوجین بررسی شده و این اختلافات در ابعاد اعتقادی فرهنگی اخلاقی عاطفی جنسی اقتصادی بررسی شده و در ادامه به مهارتهای حل اختلافهای دینی در همان جهت یاد شده و روشهای توصیفی و تحلیلی و گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای صورت گرفته است به این نتیجه رسیده ایم که حاکمیت اخلاق و معنویت میان روابط زوجین میتوانند الگوی منطقی و در رفتار زوجین شکل داده شود و موجب اصلاح روابط شود و با یادگیری مهارتهای ارتباطی قبل و بعد ازدواج و تعالیم موجود در متون ارزشمند دینی مشکلات زندگی مشترک از میان برداشته میشود و با آراسته کردن خود به زینت اخلاق و معنویت در جهت رضایتمندی خداوند باشد از آنجایی که استحکام یک خانواده موفق و سعادتمند در گرو روابط سالم زوجین می‌باشد و از طرفی تعارض که یک امر اجتناب ناپذیر در روابط زوجین است اگر به طور درست و منطقی به رفع و حل آن پرداخته نشود منجر به فروپاشی خانواده می‌شود بنابراین این در مقاله به موضوع جلوگیری از فروپاشی خانواده‌ها با هدف بهبود آن و شناخت علل تعارضات و سپس ارائه راهکارهای حل آن با رویکرد دینی از نظر اسلام پرداخته شده است

کلید واژه ها: اختلاف، زوجین، مهارت، تعارض

خانواده مهم‌ترین نهاد اجتماعی است و نقش اساسی در سلامت جامعه را دارد و زوجین به عنوان نیروی تعیین کننده جهت و شیوه حرکت خانواده در چرخه زندگی توجه ویژه ای را می‌طلبند اختلال در خانواده مشکلاتی را برای دیگر اعضای خانواده پیش می‌آورد در صورت تشدید مشکلات علاوه بر اینکه خانواده به سمت فروپاشی سوق می‌دهد روز به روز از کارایی خانواده در تحقق وظایفش کم‌رنگ‌تر می‌شود و جامعه را نیز تهدید می‌کند و در این مقاله لیل اختلاف میان زوجین و مهارت‌های حل اختلاف میان زوجین را از منظر اسلام ه آن پرداخته‌ایم.

خانواده‌ای می‌تواند کارکردهای اصلی خود را به خوبی انجام دهد که امنیت و آرامش را در آن وجود داشته باشد اما واقعیت این است که در فرایند چرخه زندگی خانوادگی مسائل و مشکلاتی به وجود می‌آید که آرامش را هر چند برای مدت کوتاه سلب می‌کند و گاهی پیش آمده که تاثیر عوامل گوناگون اقتصادی فرهنگی اعتقادی وباشد و منجر به بروز اختلاف در روابط متقابل اعضا به ویژه زن و شوهر شود

از مهمترین عواملی که موجب آسیب پذیری روابط زن و شوهر می‌شود شناخت ناکافی نسبت به ویژگی‌های زن و مرد عدم شناخت تفاوت‌ها در زن و مرد شناخت ناکافی نسبت به اصول زندگی مشترک و مهم‌ترین آن عدم آگاهی نسبت به اهداف و انگیزه‌های ازدواج و انحراف از اهداف آن است که باعث سوء تفاهم‌ها و از هم پاشیدن پیوند زناشویی و تنش و اختلاف می‌شود

پیامدهای سوء اختلاف خانوادگی و زناشویی از جمله خشونت طلاق جدایی یا کشمکش‌های شدید دنباله‌دار در جامعه و پدید آمدن نابسامانی‌های زیاد برای زن و شوهر و فرزندان و حتی کسانی که با آنها در ارتباط هستند در ابعاد روانی اجتماعی اقتصادی و رفتاری بسیار حائز اهمیت است چرا که خانواده جامعه را از اهداف اصلی و کارکردهای مثبت دور می‌کند پس باید عوامل زمینه ساز اختلافات را شناسایی کرده و بعد به مهارت‌های پیشگیری یا درمان اختلافات پرداخت و آنها را بررسی کرد در این مقاله اول به سراغ عواملی که باعث اختلاف

می‌شوند می‌رویم و بعد به سراغ مهارت‌هایی که برای حل اختلاف موثر است و قابلیت حل اختلاف را دارند می‌پردازیم. در تعالیم سازنده اسلام خانواده کانونی مبارک و مورد رضایت حق تعالی است و به سبب همین نقش سرنوشت ساز خداوند متعال در قرآن کریم ضمن آیات متعدد با طرح مسائل مربوط به ازدواج همسران و مسائل اخلاقی پرداخته است و سایر متون اسلامی نیز آموزه‌های فراوانی درباره خانواده در دسترس ما قرار دارد طبیعی است که درباره مسائل مربوط به خانواده مطالب متعددی توسط اندیشمندان اسلامی به آن پرداخته شده و هر یک به نحوی به بررسی اختلافات میان روابط زوجین و بیان راهکارهایی پرداخته باشند و روایی فراوانی وجود دارد که در لابه‌لای متون آنها بحث‌های اخلاقی و تربیتی روابط زوجین هم مورد توجه قرار گرفته است از جمله آنها به کتاب شریف الکافی نوشته مرحوم کلینی وسائل الشیعه مرحوم حر عاملی تحف العقول ابن شعب حرانی مکارم الاخلاق طبرسی همچنین تنصیف غررالحکم درر الکلم تمیمی آمدی اشاره کرد

بسیاری از کتاب‌ها به صورت اختصاصی و ویژه به مسائل خانوادگی با رویکرد اسلام ه آن اشاره کرده‌اند آثاری همچون تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث نوشته آیت الله محمدی ری شهری بهشت خانواده و نظام خانواده در اسلام حسین انصاریان از این دسته تالیفات هستند و مقالات ارزشمندی نیز در حیطه مسائل خانوادگی نوشته شده است از جمله آنها می‌توان از مقاله مبانی و ساختار زوج درمانی اسلامی نوشته محمدرضا سالاری فر و مقاله الگوی مشاوره‌ای حل تعارضات زناشویی مبنی بر دیدگاه‌های جنسیتی قرآن نوشته ابراهیم نعمتی نام برد

عوامل اختلاف میان زوجین

به طور طبیعی اختلاف در تمام زمینه‌های زندگی اعم از شغلی، تحصیلی، خانوادگی و ازدواج رخ می‌دهد. اما روابط خانوادگی فشرده‌ترین موقعیت برای ایجاد اختلاف بین فردی است. روابط عاطفی و عاشقانه زمینه را برای محک زدن دوطرف برای ایجاد رفتار صمیمانه تشویق میکند مهم‌ترین عرصه‌های تجلی عشق و شیفتگی در روابط انسانی است در ارتباط بین دو طرف زمانی اختلاف به وجود می‌آید که فرد بین هدف و تمایلات و نیازهای خود با شخص مقابلش ناهمسانی و ناهماهنگی ببیند^۱ و یکی از طرفین حس کند که طرف مقابلش علایق و خواسته‌های او را سرکوب می‌کند یا چیزی برای فرد رضایت را فراهم کند و برای همسرش محرومیت به دنبال داشته باشد تعارض‌ها بین نیازها و روش احیای آن خودمحموری اختلاف‌ها درخواست‌ها و رفتارهای غیرمسئولانه نسبت به ارتباط زناشویی و ازدواج است^۱

اگر نیازهای همسران از اگر نیازهای همسران از جمله نیازهای عاطفی برآورده نشود زندگی مشترک را بر هم می‌زند و باعث فروپاشی خانواده می‌شود این اختلافات ممکن است آسیب‌های شدیدی را ایجاد کند و احساس خشم کینه نفرت حسادت و سوء رفتار کلامی و فیزیکی را در رابطه آنها اختلال ایجاد کند و زندگی را برای آنها که محلی از آرامش و سکونت است موجب پرخاشگری و حالتی غیر عادی در خانه به وقوع بپیوندد و هر یک چنین فکر می‌کنند که همسرشان مطلوب نیست و این مطلب هر کسی را آزار می‌دهد این نوع اختلافات آسیب‌زا تاثیرهای مضر و زیان‌آوری را دارند و به جسم و روان خانواده تاثیرات نامطلوب و مخربی را ایجاد می‌کند و این کشمکش‌ها و اختلافات خانواده را در پروری ناکارآمد می‌کند^۲

۱ رزقی تعارض و حل بارویکرد هوش هیجانی ص
۲ جفری شناخت درمانی اختلالات شخصیت ص ۳۸

خانواده نقش مهمی در شکل دهی جهت حرکت خانواده به سوی سعادت و یا سقوط ایفا می کند چنانچه همسران نتوانند تفاوت های شخصی جنسی عاطفی و سایر مسائل مرتبط با زندگی زناشویی از قبیل عوامل فرهنگی اجتماعی اخلاقی اعتقادی حقوقی و غیر خود را بپذیرد و مدیریت نمایند این تفاوت ها می تواند منجر به اختلاف نظرهای فراوان و در نهایت ناسازگاری و اختلاف بین آنها شده و کارایی خانواده و نظام اجتماعی را مختل نماید شناخت این عوامل دارای اهمیت فراوان است و راه را برای داشتن قدم های بعدی و صحیح برگرفتن راه های کارآمد در جهت حل مشکلات همسران است هموار می کند زن و شوهر به عنوان سنگ بنا و بنیان خانواده نقش مهمی را دارند و باید مهارت های حل اختلاف میان یکدیگر را فرا بگیرند استفاده با توجه به گسترش روزافزون استفاده از شبکه های ماهواره ای و فضای مجازی و تاثیرات غیر قابل انکار آن در روابط خانوادگی خوب است نقش این عامل ها را در تعارض های زناشویی بررسی کرده یکی از نتایج مهارت های حل اختلاف بین زوجین باعث ایجاد یک رابطه رضایت بخش بین زوجین و فراهم شدن یک زندگی با نشاط همراه با آرامش و لذت در تمام ابعاد زندگی زناشویی می باشد و روابط زوجینی که زندگی شان در معرض فروپاشی بود به یکدیگر بازگشته و رابطه جدید و مستحکم تری با یکدیگر دارند

فهرست منابع

قران آیت الله آملی **تفسیر تسنیم** چاپ دوم نشر قم ۱۳۹۵

نهج البلاغه مترجم مرحوم محمد دشتی نشر معارف نهج البلاغه ۱۳۹۵

۱ آیت لاهی زهرا به **کوشش جمعی** از نویسندگان چاپ نهم قم دفتر نشر معارف ۱۳۹۱

۲ اسماعیل یزدی عباس **فرهنگ صفات** باید ها و نبایدهای اخلاقی چاپ اول قم مسجد مقدس جمکران ۱۳۸۶

- ۳ الهامی نیا علی اصغر آیین زندگی چاپ اول قم زمزم هدایت ۱۳۸۹
- ۴ انصاریان حسین نظام خانواده در اسلام چاپ بیست و پنجم قم انتشارات ام ابیها ۱۳۸۶
- ۵ بستان حسین اسلام و جامعه شناسی خانواده قم پژوهشکده حوزه و دانشگاه
- ۶ بستان حسین خانواده در اسلام چاپ دوم قم پژوهشگاه حوزه و دانشگاه ۱۳۹۳
- ۷ پسندیده عباس رضایت زناشویی چاپ دوم قم موسسه فرهنگی دارالحدیث ۱۳۹۱
- ۸ تمیمی آمدی عبدالواحد تصنیف غرا الحکم و دررالکم چاپ اول قم دفتر تبلیغات ۱۳۶۶ ق
- ۹ جوادی آملی عبدالله مبادی اخلاق در قرآن قم مرکز نشر اسرار ۱۳۷۸
- ۱۰ حر عاملی محمد حسن وسائل الشیع محقق/ مصصح گروه پژوهش موسسه آل البیت چاپ اول قم موسسه آل البیت ۱۴۰۹ ق
- ۱۱ خرمی مشکانی ابراهیم راز خوشبختی همسران چاپ دوم کاشان مرسل ۱۳۸۱
- ۱۲ دلشاد تهرانی مصطفی درسنامه اخلاق خانوادگی چاپ دوم کاشان مرسل ۱۳۸۱
- ۱۳ حمیری عبدالله بن جعفر قرب اسناد چاپ اول قم موسسه آل البیت ۱۴۱۳ ق
- ۱۴ رزقی رستمی علیرضا علیرضا و سیروس آقاییار تعارض و حل آن با رویکرد هوش هیجانی چاپ اول اصفهان سپاهان ۱۳۸۹
- ۱۵ رشیدپور مجید تعادل و استحکام خانواده چاپ دوم تهران اطلاعات ۱۳۷۵

۱۶ سالاری فر محمد رضا خانواده در نگرش اسلام و روانشناسی چاپ هشتم تهران پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
۱۳۹۱

۱۷ سبحانی تبریزی جعفر نظام اسلام در تفسیر سوره حجرات چاپ دهم قم بوستان کتاب ۱۳۹۲

۱۸ طبرسی حسن ترجمه مکارم الاخلاق مترجم سید ابراهیم میرباقری چاپ چهارم قم شریف رضی ۱۳۷۰

۱۹ فرجاد محمد حسین سیب شناسی و کجروی های اجتماعی ستیزه های خانواده و طلاق تهران
انتشارات منصوری ۱۳۷۲

۲۰ کتابچی محسن آیین زندگی از دیدگاه امام رضا هفت چاپ دوم مشهد الف ۱۳۸۱

۲۱ عاطف وحید محمد کاظم مدیریت تعارض همسران چاپ اول مشهد آهنگ و قلم ۱۳۸۸

۲۲ کلینی محمد بن یعقوب الکافی محقق / مصصح علی اکبر غفاری چاپ چهارم تهران دارالکتب الاسلامیه
۱۴۰۷ق

مقالات

۱- بهاری فرشاد تاثیر آموزش های مهارتی ارتباط همسران بر کاهش تعارضات زناشویی زوج های متعارض پژوهش های

روانشناسی بالینی و مشاور دانشگاه فردوسی ۱ ص ۶۷ بهار و تابستان ۱۳۹۰

۲- رزاقی نادر مطالعه کیفی علت تعارض در خانواده زنان و خانواده ۳۲ ص ۵۴ پاییز ۱۳۹۴

۳- نعمتی ابراهیم شریعتی سید صدرالدین گوی مشاوره‌ای حل تعارضات زناشویی مبتنی بر دیدگاه‌های جنسیتی قرآن کریم فرهنگ

مشاوره و روان درمانی ۱۱ص ۴تابستان ۱۳۹۳

